

فرایند واژه‌سازی

زبان فارسی در واژه‌سازی بسیار قوی است و روش‌های چندمنظوره‌ای برای استفاده از وندهای ترکیبی، بن فعل، اسم و صفت برای ساختن یک کلمه جدید در اختیار دارد. در زبان فارسی به‌طور معمول از پیوندهای اشتقاقی برای ساختن واژه و از ترکیب اسم، صفت و بن فعل استفاده می‌شود. کلماتی که از ترکیب یک یا چند وند اشتقاقی همراه با یک جزء جدید نیز استفاده می‌شود، معنادار زبان ساخته شوند، مشتق نامیده می‌شوند. در زبان فارسی به صورت گسترده از ترکیب واژه‌ها نیز مورد به نحوی که با ترکیب یک یا چند جزء معنادار زبان کلمات مرکب ساخته می‌شوند که این شیوه در زبان آلمانی استفاده قرار می‌گیرد. اگر در فرایند واژه‌سازی، چند وند اشتقاقی با چند جزء معنادار زبان ترکیب شوند، و کلمه‌ای ساخته ثابت کرده‌است که زبان فارسی قادر به اشتقاق بیش از ۲۲۶ شود به آن مشتق-مرکب گفته می‌شود. پروفیسور محمود حسابی میلیون کلمه‌است.

مثالی از واژه‌سازی

فارسی	انگلیسی	مقوله دستوری
دان	دان (to know) بن مضارع دانستن	بن فعل
دانش	دانش + -eš	اسم
دانشمند	دانش + -eš + -mand	اسم
دانشگاه	دانش + -eš + -gâh	اسم
دانشگاهی	دانش + -eš + -gâh + -i	صفت
هم‌دانشگاهی	هم + -i + -gâh + -eš + -mand	اسم
دانشکده	دانش + -eš + -kade	اسم
دانا	دان + -ā	صفت
دانایی	دان + -ā + -i	اسم
نادان	نا + دان	صفت
نادانی	نا + دان + -i	اسم
داننده	دان + -ande	صفت
دانندگی	دان + -ande + -i	اسم

بوسیله بن ماضی در ترکیب با وندهای اشتقاقی مثالی از واژه‌سازی

فارسی	انگلیسی	مقوله دستوری
دید	دید (to see) بن ماضی دیدن	بن فعل
دید	sight; vision	اسم
دیدن	دید + -an	مصدر
دیدنی	دید + -an + -i	صفت
دیدار	دید + -ār	اسم
دیداری	دید + -ār + -i	صفت
دیده	دید + -e	صفت مفعولی؛ اسم
ندیده	ن + دید + -e	اسم

دیدگاه	did + -gâh	دیدگاه	point of view	اسم
دیدبان	dide + -bân	دیدبان	watchman	اسم
دیدبانی	dide + -bân + -i	دیدبانی	watchman-ship	اسم

بوسیلهٔ بن مضارع در ترکیب با وندهای اشتقاقی